AI-MUUTOSTILAN ITSEKARTOITUS

Pk-yrityksen pikatyökalu: horisontti, kuolemanlaakso ja timantti

Mikä tämä lomake on?

Tämä itsekartoitus auttaa arvioimaan, missä kohtaa AI-muutostilaa yrityksenne on juuri nyt: onko tekoälyn hyödyntäminen jäänyt ”kuolemanlaaksoon”, käsitelläänkö sitä pysyvänä muutostilana vai yksittäisenä projektina, ja millä kolmella tekijällä syntyy vaikeasti kopioitava kilpailuetu — timantti.

Lomake auttaa ymmärtämään onko eteneminen pysähtynyt, ja kertautuvatko kolme menestystekijää vai kaatuuko kokonaisuus yhteen heikkoon lenkkiin.

Näin käytät lomaketta

- Täytä yksin tai yhdessä 1–2 muun avainhenkilön kanssa, noin 20–30 minuutissa.
- Osiot 1–4 ovat tilannearvioita. Osio 5 (Timantti) lasketaan kertolaskuna, ei summana — yksikin heikko tekijä romahduttaa kokonaistuloksen, kuten todellisuudessakin.
- Lopussa on yhteenveto ja suositeltu seuraava askel.

1. Missä horisontissa olemme?

Merkitse jokaisen horisontin kohdalle, miten hyvin kuvaus pitää paikkansa organisaatiossanne: E = ei vielä, O = osittain, K = kyllä, arkipäivää.

Horisontti	Kuvaus	E / O / K
Mahdollistaminen	Henkilöstöllä on tekoälytyökaluja nykyisten tehtävien tueksi (kirjoittaminen, analysointi, muistiot). Työtehtävät eivät ole itsessään muuttuneet.	
Automatisointi	Tekoäly automatisoi kokonaisia prosesseja, agentit ovat käytössä, prosessit ylittävät tiimirajoja. Rooleja ja toimintamalleja on muutettu.	
Uudistuminen	Työ on suunniteltu uudelleen tekoälyn mahdollisuuksien ympärille: roolit, rakenne, päätöksenteko ja vastuut on rakennettu uusiksi.	

2. Oletteko kuolemanlaaksossa?

Kuolemanlaakso syntyy, kun eteneminen pysähtyy horisonttien välissä: strategia ja työkalut ovat olemassa, mutta toimintamalli tai organisaatio ei ole muuttunut niiden vaatimalla tavalla.

Rastita kohdat, jotka pitävät paikkansa:

- ☐ Meillä on tehty pilotteja tai käytetään chatbotteja / yksittäisiä automaatioita.
- ☐ Meillä on AI-strategia tai -politiikka, mutta sen toteutus ei etene.
- ☐ Yksittäiset edelläkävijät ovat saavuttaneet tuottavuushyötyjä, mutta hyöty ei ole levinnyt laajemmalle.
- ☐ Kokonaistuottavuus tai kilpailukyky ei ole merkittävästi parantunut.
- ☐ Uutta kilpailuetua ei ole syntynyt, vaikka tekoälyä käytetään.

Jos rastitit kolme tai useamman, olette todennäköisesti kuolemanlaaksossa. Missä kohtaa se sijaitsee?

- ☐ Mahdollistamisen ja Automatisoinnin välissä (työkaluja on, mutta prosesseja ei ole automatisoitu).
- ☐ Automatisoinnin ja Uudistumisen välissä (prosesseja on automatisoitu, mutta organisaatiota ei ole suunniteltu uudelleen).

Miksi eteneminen on pysähtynyt juuri tähän kohtaan?

_____

3. Muutostila vai projekti?

Asteikko: 1 = kuvaa meitä huonosti — 5 = kuvaa meitä hyvin.

Väittämä	1	2	3	4	5
Käsittelemme tekoälyä pysyvänä toimintatapana, ei hankkeena, jolla on päättymispäivä.	1	2	3	4	5
Organisaatiorakenteemme ja päätöksentekomme ovat riittävän ketteriä, jotta pystymme muuttamaan suuntaa matkan varrella.	1	2	3	4	5
Emme rajaa tekoälyn kehittämistä yhteen tiimiin tai toimintoon, vaan tarkastelemme sitä läpi liiketoiminnan.	1	2	3	4	5
Olemme valmiita suunnittelemaan työn tarvittaessa uudelleen alusta, emme vain sovittamaan tekoälyä nykyisiin tehtäviin.	1	2	3	4	5

Osion 3 pisteet: _____ / 20 pistettä

4. Ihminen × teknologia -tasapaino

Uusi ajattelutapa korostaa ihmisen ja teknologian suhdetta kertolaskuna (ihminen × teknologia), ei pelkkänä lisäyksenä (ihminen + teknologia): jos ihmisten rooliin ei panosteta, teknologian hyöty jää vajaaksi.

Asteikko: 1 = kuvaa meitä huonosti — 5 = kuvaa meitä hyvin.

Väittämä	1	2	3	4	5
Panostamme henkilöstön harkintakykyyn, luovuuteen ja oppimiskykyyn siinä missä itse teknologiaankin.	1	2	3	4	5
Henkilöstöllä on aito mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten tekoälyä sovelletaan heidän työssään.	1	2	3	4	5
Luottamus, kulttuuri ja inhimilliset taidot ovat osa tekoälyhankkeidemme suunnittelua, ei jälkikäteen lisätty asia.	1	2	3	4	5

Osion 4 pisteet: _____ / 15 pistettä

5. Timantti-laskuri

Kilpailuetu syntyy, kun kolme tekijää kohtaavat: AI-kyvykkyys × Liiketoimintakyvykkyys × Asiakasarvo. Tämä on kertolasku, ei summa — yksikin heikko tekijä romahduttaa lopputuloksen, vaikka muut olisivat vahvoja.

Arvioi jokainen tekijä asteikolla 1–5:

Tekijä	Kuvaus	Pisteet (1–5)
AI-kyvykkyys	Osaaminen, työkalut ja datan laatu tekoälyn hyödyntämiseen.	
Liiketoimintakyvykkyys	Kyky muuttaa prosesseja, rooleja ja päätöksentekoa käytännössä.	
Asiakasarvo	Näkyykö muutos asiakkaalle konkreettisena, merkityksellisenä hyötynä.	

Timantti-tulos = AI-kyvykkyys × Liiketoimintakyvykkyys × Asiakasarvo = _____ (asteikko 1–125)

Esimerkki: 4 × 3 × 2 = 24. Huomaa, että yksikin kakkonen tai ykkönen pitää tuloksen matalana, vaikka muut tekijät olisivat lähellä täyttä pistemäärää.

Tulkinta

Tulos	Tulkinta	Suositus
1–20	Yksi tai useampi tekijä on hyvin heikko. Timanttia ei todennäköisesti synny, vaikka tekoälyä käytettäisiin runsaasti.	Tunnista heikoin tekijä ja keskity vain siihen, ennen kuin jatkat toimintaa.
21–60	Kaikki tekijät ovat kohtuullisella tasolla, mutta ainakin yksi rajoittaa kokonaisuutta.	Vahvista heikointa tekijää tavoitteellisesti, seuraa vaikutusta 90 päivän kokeilulla.
61–125	Kaikki kolme tekijää ovat vahvoja ja tukevat toisiaan.	Suunnattavissa suoraan uuden, vaikeasti kopioitavan asiakasarvon rakentamiseen.

Yhteenveto

NYKYINEN HORISONTTI — mahdollistaminen, automatisointi vai uudistuminen?	
KUOLEMANLAAKSO — olemmeko jumissa, ja missä kohtaa?	
MUUTOSTILA-VALMIUS — pistemäärä osiosta 3 (/20)	
IHMINEN × TEKNOLOGIA -TASAPAINO — pistemäärä osiosta 4 (/15)	
TIMANTTI-TULOS — pistemäärä osiosta 5 (/125)	
HEIKOIN TEKIJÄ — mihin keskitymme ensin?	
SEURAAVA ASKEL JA VASTUUHENKILÖ	

Muutoskyvykkyys on ainoa kestävä kilpailuetu. Matkaa voidaan jatkaa vain siitä kohtaa, missä ollaan — ei muualta.